

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

07-03-202S

СИЛАБУС	<i>Історія середніх віків</i>	
SYLLABUS	<i>History of the Middle Ages</i>	
Шифр за ОП	OK19	
Code in Degree Programme		
Освітній рівень	бакалаврський (перший)	
Level of Education	Bachelor`s (first)	
Галузь знань	01	Освіта / Педагогіка
Field of Knowledge		Education / Pedagogy
Спеціальність	014	Середня освіта
Field of Study		Secondary education
Освітня програма	Середня освіта (Історія)	
Degree Programme	Secondary education (History)	

Силабус навчальної дисципліни «Історія середніх віків» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) освітнього ступеня, спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)» освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» Рівне. НУВГП. 2023. стор. 18.

ОПП на сайті університету: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/27491>

Розробник силабусу: *Плюта Наталія Володимирівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін.*
Олексін Юрій Петрович, доктор педагогічних наук, професор кафедри суспільних дисциплін;

Силабус схвалений на засіданні кафедри
Протокол № 02 від “ 11 ” жовтня 2023 року

Завідувач кафедри: *Олексін Ю.П. д.п.н, професор.*
Керівник (гарант) освітньої програми «Середня освіта (Історія)»
Прищеп О.П. д.і.н, професор кафедри суспільних дисциплін.

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІ
Протокол № 4 від “12 ” жовтня 2023 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІ: *Ковшун Н.Е., д.е.н., професор*

© Плюта Н.В.,
Олексін Ю.П. 2023
© НУВГП, 2023

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Освітня програма	Середня освіта (Історія)
Спеціальність	014.03 «Середня освіта

	(Історія)»
Рік навчання, семестр	2,4
Кількість кредитів	5
Лекції:	26/4години
Семінарські заняття:	26/10 годин
Самостійна робота:	98/136 годин
Курсова робота:	ні
Форма навчання	Денна/заочна
Форма підсумкового контролю	екзамен
Мова викладання	державна

ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОЗРОБНИКА(ІВ)

*Плюта Наталія
Володимирівна, к. і. н.,
доцент кафедри
суспільних дисциплін*

Вікіситет	https://cutt.ly/df4yiPQ
ORCID	https://orcid.org/0000-0003-1196-9717
Як комунікувати	n.v.pliuta@nuwm.edu.ua _ тел 0977954320 Актуальні оголошення на сторінці дисципліни в системі MOODLE

Олексін Юрій Петрович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри суспільних дисциплін

Вікіситет

<https://cutt.ly/df4yiPQ>

ORCID

<https://orcid.org/0000-0002-6688-5193>

Як комунікувати

y.p.oleksin@nuwm.edu.ua

тел. 067-362-51-23

Актуальні оголошення на сторінці дисципліни в системі MOODLE

Мета та завдання

Викладання курсу історії середніх віків є актуальним і має на меті:

- опанування студентами суті історичних процесів, що відбувалися у середньовічному суспільстві;
- навчити майбутніх спеціалістів використовувати глибокий аналіз конкретних історичних подій для наукових узагальнень, висновків;
- усвідомлення об'єктивного характеру, взаємозв'язку та взаємозалежності, а також закономірностей суспільного розвитку, ролі об'єктивного і суб'єктивного факторів в історії Середньовіччя;
- формування загальних, спеціальних, професійних компетентностей, достатніх для ефективного розв'язування стандартних і нестандартних комплексних задач у професійній педагогічній діяльності в навчальних закладах середньої освіти, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов;
- формування професійних компетентностей майбутніх учителів історії з фаховими інтересами до впровадження інноваційних технологій з метою безперервного подальшого навчання та підвищення професійного рівня, що забезпечить високий рівень їх конкурентоспроможності та затребуваності на ринку праці;
- навчити студентів зіставляти історичні події, процеси з епохами, орієнтуватися у науковій періодизації середньовічної історії;

сформувати навички застосовувати набуті знання у вивченні подальших етапів розвитку світового історичного процесу.

Посилання на розміщення навчальної дисципліни на навчальній платформі Moodle

<https://exam.nuwm.edu.ua/>

Передумови вивчення (місце освітнього компонента в структурно-логічній схемі)

Передумовою вивчення даною освітнього компонента є рівень ЗНО

Компетентності

ЗК 14. Знання та усвідомлення закономірностей соціокультурного розвитку людства як певного етапу в його історії, що відображає певний рівень потреб, здібностей, знань, навичок та інтересів людини, спосіб виробництва, устрій політичних та суспільних відносин, рівень духовного розвитку та

відтворення; розуміння причинно-наслідкових зв'язків, що впливають на процеси та явища історії суспільства.

ФК 4. Оволодіння знаннями сучасних досліджень в галузі історії.

ФК 9. Здатність до використання у професійній діяльності основних педагогічних теорій та практик методики викладання навчальних предметів історико-суспільної галузі в закладах загальної середньої освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, добору та реалізації форм, методів і засобів навчання; об'єктивного контролю й оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з цих навчальних предметів.

ФК 13. Оволодіння іноземними мовами у професійній діяльності в умовах багатокультурного суспільства та процесу євроінтеграції.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 3. Вміти інтегрувати базові засади філософії та узагальнювати основи суспільно- історичного розвитку у професійній діяльності.

ПРН 9. Вміти оцінювати, класифікувати й інтерпретувати джерела й теоретичний матеріал з історії та культури України та світу.

ПРН 10. Знати і аналізувати сучасні наукові дослідження з проблем вітчизняної та всесвітньої історії, спеціальних дисциплін та вміти імплементувати знання у навчальну і практичну діяльність.

ПРН 14. Вміти на практиці застосовувати основи майстерності вчителя в педагогічному спілкуванні та в управлінні навчально-виховним процесом.

ПРН 17. Цінувати різноманіття та мультикультурність; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керуватися в педагогічній діяльності принципами толерантності, діалогу й співробітництва

Крім того здобувач навчиться:

– логічно мислити і викладати матеріал, робити аргументовані висновки, використовувати основні історичні терміни та поняття, користуватися джерелами, науковою та довідковою літературою.

– орієнтуватися у тенденціях та особливостях середньовічного історичного процесу.

– проводити певні аналогії з історичним розвитком сучасних країн у різні періоди їхнього розвитку.

– організовувати комплексний пошук, неупереджений аналіз та інтерпретацію історичних джерел або інформації методичного характеру.

– проводити порівняльний аналіз становлення та розвитку феодалізму у різних регіонах середньовічної Європи.

– формувати історичну свідомість, громадянську позицію, політичну культуру, національну пам'ять, провадити громадянсько-патріотичне виховання серед молоді

Структура та зміст навчальної дисципліни

Теми лекційних занять:

Тема 1. Вступ. Етимологія терміну «Середні віки». Періодизації середньовічної історії.

Опис теми: Предмет, завдання, хронологічні межі, методологічні основи вивчення курсу «Середні віки». Медієвістика. Медієвістичні джерела: їхня класифікація та особливості опрацювання. Природно-географічні джерела. Аналіз етнографічних джерел. Вивчення речових джерел. Опрацювання художньо-зображувальних джерел. Різновид писемних джерел. Основні риси раннього, розвинутого та пізнього середньовіччя. Феодалізм та його генеза. Феодальні відносини у країнах Західної Європи. (ПРН 9, ПРН 10)

Тема 2. Велике переселення народів та утворення «варварських королівств». Падіння Західної Римської імперії.

Опис теми: Велике переселення народів: передумови та причини. Утворення варварських королівств. Спосіб життя й суспільна організація ранньофеодальних варварських держав епохи Великого переселення народів. Гунський союз племен. Тулузьке королівство. Вандальське королівство. Бургундське королівство. Занепад та падіння Західної Римської імперії. Державні утворення варварів наприкінці V–VI ст. Держави остготів та лангобардів. Історичне значення варварських завоювань. (ПРН 3, ПРН 14)

Тема 3. Ранній середньовічний світ Західної Європи.

Опис теми: Португалія. Гранадське королівство. Іспанія в добу Середньовіччя. Реконкіста. Утворення королівств Кастилія, Арагон та Наварра. Англія V–X ст. Англосаксонське завоювання Британії. Суспільний лад англосаксонських королівств у період раннього Середньовіччя. Значення датських завоювань в історії Англії. Італія у V–X ст. Лангобардське королівство в Італії. Папська влада у Римі. Розвиток Північної Європи у IX–X ст. Нормани. Передумови та причини норманських завоювань Європи. Нормани на Британських островах. Герцогство Нормандія. Західна Європа IX–XI ст. з її феодальним ладом. Політична карта Західної Європи в IX–X ст. (ПРН 3, ПРН 10)

Тема 4. Утворення Візантійської імперії. Особливості господарства та влади.

Опис теми: Виникнення Візантійської імперії та її державний устрій у IV–V ст. Правління Юстиніана I.: внутрішня та зовнішня політика. Повстання «Ніка». Звід законів «Кодекс Юстиніана». Політичне та економічне становище Візантії у другій пол. VI–VIII ст. Династія Іраклідів. Ісаврійська династія. Особливості держано-церковних відносин у Візантії. Іконоборство. Побут візантійців та їх культура. Розвиток Візантії у X–XI ст. Македонська династія. Династія Комнінів. Візантійсько-руські відносини. (ПРН 3, ПРН 14, ПРН 17)

Тема 5. Англія у XI–XIII ст. Велика хартія вольностей.

Опис теми: Нормандське завоювання. Характерні риси системи управління Вільгельма Завойовника. «Книга Страшного суду». Завершення процесу феодалізації Англії. Перші Плантагенети. Роль реформ Генріха II у житті держави. Велика Хартія вольностей та її значення. Створення парламенту в

Англиї. Утвердження станової монархії. Війни Англії: Уельс, Шотландія, Ірландія. (ПРН 9, ПРН 10, ПРН 14)

Тема 6. Середньовічні держави: від роздробленості до станово-представницьких монархій. Франція у XI–XIII ст.

Опис теми: Причини та наслідки політичної роздробленості Франції в IX–XI ст. Правління перших Капетингів. Королівська влада у Франції в XII ст.: об'єднання французьких земель. Роль Філіппа II Августа у житті держави. Франція за правління Людовіка IX та Філіпа IV. Генеральні штати, особливості створення. Станова монархія у Франції. (ПРН 3, ПРН 14, ПРН 17)

Тема 7. Середньовічне місто. Ремесло і цехи.

Опис теми: Виникнення середньовічних міст. Міські вулиці та площі. Населення і зовнішні ознаки міст. Суспільна структура. Мешканці міста. Ремісники. Виникнення цехів, лихварі й банкіри. Духовенство. Рицарство. Селянство. Міське самоуправління. Комунальний рух, форми боротьби. Роль центрів європейської міжрегіональної торгівлі. (ПРН 3, ПРН 9)

Тема 8. Хрестові походи та їх наслідки.

Опис теми: Передумови, причини та характер хрестових походів. Клермонський Собор (1095 р.). Перший хрестовий похід (1096–1099), захоплення Єрусалиму. Держави хрестоносців на Сході. Духовно-рицарські ордени. Графство Едеське. Князівство Антіохійське. Графство Тріполі. Другий (1147–1148) і третій хрестові походи (1189–1192). Четвертий хрестовий похід (1202–1204). Утворення Латинської імперії. Наслідки хрестових походів. (ПРН 3, ПРН 14)

Тема 9. Столітня війна і завершення об'єднання Франції.

Опис теми: Передумови та причини Столітньої війни. Суспільні рухи та повстання у Франції. Жакерія. Відновлення Столітньої війни. Боротьба за владу між арманьяками та бургіньйонами. Діяльність Жанни д'Арк. Історичне значення Столітньої війни. Завершення об'єднання Франції: Людовік XI. (ПРН 10, ПРН 17)

Тема 10. Великі географічні відкриття кінця XV – поч. XVI ст. Їх значення для людства і становлення епохи колоніалізму.

Опис теми: Причини і передумови географічних відкриттів. Відкриття португальцями морського шляху до Індії: експедиції Васко да Гама. Відкриття Колумбом Америки та її колонізація. Навколосвітня подорож Магеллана. Географічні відкриття другої половини XVI ст. – першої половини XVII ст. Утворення колоніальних імперій. Конкіста. Результати географічних відкриттів. «Революція цін». (ПРН 9, ПРН 14)

Тема 11. Реформація у країнах Західної Європи. Контрреформація.

Опис теми: Лютеранство. Вплив реформаційних ідей у Швейцарії. Цвингліанство. Кальвінізм. Реформація у Англії. «Акт про супрематію». Пуритани. Особливості реформаційних ідей у Франції. Гугеноти. Католицька церква і контрреформація. Тридентський собор. Інквізиційний трибунал. «Індекс заборонених книг» виданий Ватиканом. Орден єзуїтів і його значення. Наслідки реформації у Європі. (ПРН 10, ПРН 17)

Тема 12. Нідерландська революція: причини, хід та наслідки.

Опис теми: Характерні риси системи управління Філіпа II. Початок визвольної боротьби. Початок революції. Гези. Режим герцога Альби у Нідерландах. Алькабала – найважливіший податок. Другий етап визвольної боротьби. «Гентське умиротворення». Арраська та Утрехтська унії 1579 року. Успішна революція: проголошення незалежності. (ПРН 3, ПРН 14, ПРН 17)

Тема 13. Економічний та політичний розвиток країн Північної Європи у XV – пер. пол. XVII ст.

Опис теми: Економічне становище Північної Європи. Скандинавський півострів: суспільно-політичний розвиток. Посилення опозиції та національних рухів. Кальмарська унія та її скасування. Хід Реформації у країнах Скандинавського півострова. Зовнішня політика Данії та Норвегії наприкінці XVI – пер. пол. XVII ст. (ПРН 9, ПРН 10, ПРН 14)

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Вступ. Етимологія терміну «Середні віки». Періодизації середньовічної історії.	2	
2.	Велике переселення народів та утворення «варварських королівств». Падіння Західної Римської імперії.	2	2
3.	Ранній середньовічний світ Західної Європи.	2	
4.	Утворення Візантійської імперії. Особливості господарства та влади.	2	
5.	Англія у XI–XIII ст. Велика хартія вольностей.	2	
6.	Середньовічні держави: від роздробленості до станово-представницьких монархій. Франція у XI–XIII ст.	2	2
7.	Середньовічне місто. Ремесло і цехи.	2	
8.	Хрестові походи та їх наслідки.	2	
9.	Столітня війна і завершення об'єднання Франції.	2	
10.	Великі географічні відкриття кінця XV – поч.	2	

	XVI ст. Їх значення для людства і становлення епохи колоніалізму.		
11.	Реформація у країнах Західної Європи. Контрреформація.	2	
12.	Нідерландська революція: причини, хід та наслідки.	2	
13.	Економічний та політичний розвиток країн Північної Європи у XV – пер. пол. XVII ст.	2	
	Разом	26	4

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Середньовіччя як епоха розвитку людства	2	2
2.	Карл Великий. Імперія франків	2	
3.	Візантійська імперія наприкінці IV–XI ст.	2	2
4.	Становлення та розвиток Англії у XI-XIII ст.	2	2
5.	Франція у XI-XIII ст.	2	
6.	Виникнення і особливості розвитку середньовічних міст	2	
7.	Хрестові походи	2	2
8.	Столітня війна	2	
9.	Великі географічні відкриття та формування колоніальної системи	2	
10.	Поширення Реформації у країнах Західної Європи. Контрреформація.	2	2
11.	Нідерландська революція: хід та наслідки.	2	
12.	Країни Північної Європи у XVI– пер. пол. XVII ст.	2	
13.	Тридцятилітня війна	2	
	Разом	26	10

Форми та методи навчання

Методи навчання: демонстрація, навчальна дискусія, дебати; технології викладання: тренінги, рольові ігри, аналіз конкретних ситуацій, обговорення, презентації, міні-лекції, ситуаційні дослідження, навчання на основі досвіду та інші.

Інструменти, обладнання, програмне забезпечення

Для підготовки до семінарських занять рекомендовано застосовувати в навчальних цілях здобувачами пакет програмного забезпечення MSOffice або LibreOffice. В якості навчальної платформи застосовується відкрита (Open Source) система управління навчанням Moodle.

Порядок оцінювання програмних результатів навчання / результатів навчання

Контроль знань здобувачів вищої освіти проводиться в усній, письмовій та в комп'ютерній формах і оцінюється в межах 100 балів (до 60 балів поточна складова оцінювання (практичні роботи) та до 40 балів за сумою двох модулів по модульній складовій оцінювання). Здобувач вищої освіти набирає бали за виконання певних навчальних завдань (виконання практичної, самостійної роботи, опитування за матеріалом, тощо) в межах тем навчальної дисципліни. Для отримання заліку з даної навчальної дисципліни, здобувачу вищої освіти потрібно набрати більше або рівне 60 балів, за сумою усіх видів навчальних завдань, відповідно до складових оцінювання.

№	Вид заняття	Бали	Форма контролю
	1.Поточна складова оцінювання		
	1.1 Лекційні заняття		
	Змістовий модуль 1.		
1.1.1.	Вступ. Етимологія терміну «Середні віки». Періодизації середньовічної історії.	-	
1.1.2.	Велике переселення народів та утворення «варварських королівств». Падіння Західної Римської імперії.	-	Комп'ютерне
1.1.3.	Ранній середньовічний світ Західної Європи.	-	тестування
1.1.4.	Утворення Візантійської імперії. Особливості господарства та влади.	-	щляхом
1.1.5.	Англія у XI–XIII ст. Велика хартія вольностей.	-	складання
1.1.6.	Середньовічні держави: від роздробленості до станово-представницьких монархій. Франція у XI–XIII ст.	-	модульного
1.1.7.	Середньовічне місто. Ремесло і цехи.	-	контролю
1.1.8.	Хрестові походи та їх наслідки.	-	
1.1.9.	Столітня війна і завершення об'єднання	-	

	Франції.		
1.1.10.	Великі географічні відкриття кінця XV – поч. XVI ст. Їх значення для людства і становлення епохи колоніалізму.		
1.1.11.	Реформація у країнах Західної Європи. Контрреформація.		
1.1.12.	Нідерландська революція: причини, хід та наслідки.		
1.1.13.	Економічний та політичний розвиток країн Північної Європи у XV – пер. пол. XVII ст.		
	Усього балів за лекційні заняття	-	
	1.2. Семінарські заняття		
1.2.1.	Середньовіччя як епоха розвитку людства	4	
1.2.2.	Карл Великий. Імперія франків	4	Підготовка
1.2.3.	Візантійська імперія наприкінці IV–XI ст.	4	до
1.2.4.	Становлення та розвиток Англії у XI–XIII ст.	4	виступів.
1.2.5.	Франція у XI–XIII ст.	4	
1.2.6.	Виникнення і особливості розвитку середньовічних міст	5	Виконання
1.2.7.	Хрестові походи	5	досліджень.
1.2.8.	Столітня війна	5	
1.2.9.	Великі географічні відкриття та формування колоніальної системи	5	
1.2.10.	Поширення Реформації у країнах Західної Європи. Контрреформація.	5	
1.2.11.	Нідерландська революція: хід та наслідки.	5	
1.2.12.	Країни Північної Європи у XVI– пер. пол. XVII ст.	5	
1.2.13.	Тридцятилітня війна	5	
	Усього балів за семінарські заняття	60	
	Усього бали за поточною складовою оцінювання:	60	
	Усього бали за поточною складовою оцінювання:	60	
	2. Модульна складова оцінювання		
2.1.	Модульний контроль №1	20	Комп'ютерне тестування

2.2.	Модульний контроль №2	20	Комп'ютерне тестування
	Разом бали за освітню компоненту:	100	

Оцінювання завдань поточного (модульного) контролю*

Рівень складності завдань	Кількість завдань в білеті	Оцінка завдань, балів	
		за одне	загальна
1	20	0,4	8
2	9	1	9
3	1	3	3
Разом	30	X	20

* наводиться для усіх модульних контролів

Перелік нормативних документів університету що регулюють порядок оцінювання та проведення контрольних заходів:

- Положення про організацію освітнього процесу у Національному університеті водного господарства та природокористування (нова редакція) (Наказ №358 від 06.07.2020р) <https://ep3.nuwm.edu.ua/4088/>
- Порядок організації контролю та оцінювання навчальних досягнень студентів Національного університету водного господарства та природокористування (НУВГП) у Європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС) (зі змінами та доповненнями) (Наказ №168 від 04.04.2016р) <https://ep3.nuwm.edu.ua/21121/>;
- Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти (Наказ №310 від 26.05.2019) – <https://epnuwm.edu.ua/15311/> – регламентує порядок проведення семестрового поточного (модульного) та підсумкового контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за освітніми ступеннями бакалавра і магістра денної і заочної форми навчання в Національному університеті водного господарства та природокористування, описує зміст і процедуру державної атестації, поточного, підсумкового та семестрового контролів;
- Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти (семестровий поточний контроль) зі змінами та доповненнями (ухвалено науково-методичною радою НУВГП протокол №1 від 19.02.2020) <https://epnuwm.edu.ua/21123/> – описує критерії оцінювання навчальних досягнень та порядок рейтингування здобувачів вищої освіти;
- Методичні вказівки щодо формування, наповнення та оформлення сторінок навчальних дисциплін в Навчальній платформі НУВГП (для професорсько-викладацького складу) (схвалено науково-методичною радою НУВГП Протокол № 1 від 27.02.2019 р) <http://epnuwm.edu.ua/13934/> – описують порядок оформлення та створення тестів для семестрового поточного та підсумкового контролів, порядок завантаження науково-методичних джерел в курси;

- Інструкція для здобувачів вищої освіти щодо організації та проведення навчальних занять у дистанційній формі <https://epnuwm.edu.ua/19215/>

Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна

1. Балух В. Історія середніх віків: У 2-х т. / В. Балух, В. Коцур. – Чернівці, 2009.
2. Балух В. О., Балух О. В., Коцур В. П. Практикум з історії Середніх віків: навчальний посібник. – Чернівці: ТОВ «Видавництво «Наші книги», 2011.
3. Історія західноєвропейського Середньовіччя. Хрестоматія / Упорядник М. О. Рудь: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2005.
4. Д'ячков С.В., Лиман С.І, Сорочан С.Б. Історія Середніх віків. Навчально-методичний посібник. - Харків: ХНУ, 2006.
5. Історія західноєвропейського Середньовіччя. Хрестоматія / упор. М. Рудь: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2005. – 636 с.
6. Історія середніх віків. Практикум. Частина I / В. Гордієнко, Г. Гордієнко, І. Кривошея. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. – 574 с.
7. Космінський Є. Історія Середніх віків. – Київ., 1954. – 672 с.
8. Крижановська О. Історія Середніх віків. Вступ до історії західноєвропейського Середньовіччя: Курс лекцій: Навч. посібник / О. Крижановська, О. Крижановський. – К.: Либідь, 2004.
9. Medium aevum. Середні віки / Л. Войтович, Н. Козак, Ю. Овсінський, М. Чорний. – Львів, 2010.

Допоміжна

10. Блок М. Феодальне суспільство / Пер. з фр. – К., 2001
11. Історія середніх віків. Практикум. Частина I: навч. посібник / В. В. Гордієнко, Г. М. Гордієнко, І. І. Кривошея. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. – 576 с.
12. Лінч Д. Середньовічна церква. – К., 1994

Інформаційні (інтернет) ресурси

1. Наукова бібліотека НУВГП – м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75. URL: <http://lib.nuwm.edu.ua/>
2. Обласна наукова бібліотека – м. Рівне, майдан Короленка, 6. URL: <http://libr.rv.ua>
3. Освіта.UA: Освіта в Україні та за кордоном / [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://ua/>
4. Вища освіта / [Електронний ресурс] Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/
5. Обласна наукова бібліотека (м.Рівне, майдан Короленка,6 / [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.libr.rv.ua/>

Поєднання навчання та досліджень

З метою систематизації знань, розвитку професійних та загальнолюдських компетенцій, здобуття практичних вмінь і навичок самопізнання, саморозкриття, аналізу власних якостей, потенційних можливостей, самоставлення, управління здобувачі впродовж вивчення дисципліни проводять дослідження, результатом якого є створення програми професійного і особистісного саморозвитку.

ПОЛІТИКИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

- Аналітичні навички;
- Взаємодія з людьми;
- Екологічна грамотність і здорове життя;
- Здатність до навчання;
- Здатність логічно обґрунтовувати позицію;
- Знаходити вихід з складних ситуацій;
- Ініціативність;
- Комплексне рішення проблем;
- Оцінювати ризики та приймати рішення;
- Працелюбність;
- Уміння вчитися впродовж життя;

Управлінські якості.

Дедлайни та перескладання

Здобувачі вищої освіти на протязі семестру зобов'язані здавати практичні на інші види навчальних завдань за які на протязі семестру отримують бали які накопичуються. На останній парі викладач виставляє за сумою балів залік тим здобувачам які відповідають вимогам відповідно до положення «Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти (семестровий поточний контроль) зі змінами та доповненнями» (ухвалено науково-методичною радою НУВГП протокол №1 від 19.02.2020).

У випадку отримання не задовільної оцінки (менше 60б) за результатом екзамену, здобувач вправі здійснити складання або перескладання певних елементів освітньої компоненти до добору балів до результуючої оцінки, при цьому перескладання модульних контролів не здійснюється у відповідності до положення «Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти (семестровий поточний контроль) зі змінами та доповненнями» (ухвалено науково-методичною радою НУВГП протокол №1 від 19.02.2020). У випадку отримання нерезультуючої оцінки за результатом сесії, здобувач вищої освіти керується порядком ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП (протокол вченої ради НУВГП №6 від 22.06.2016) <http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/> для розгляду процедури повторного вивчення здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін (проходження повторного курсу навчання).

Неформальна та інформальна освіта

Можливе визнання (перезарахування) результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, якщо вона відповідає вимогам, викладеним у Положенні про неформальну та інформальну освіту в Національному університеті водного господарства та природокористування

<https://ep3.nuwm.edu.ua/18660/> і має зв'язок з очікуваними навчальними результатами даної дисципліни та перевіряється в підсумковому оцінюванні.

Правила академічної доброчесності

Здобувачі вищої освіти повинні дотримуватися «Кодексу честі студентів» <https://ep3.nuwm.edu.ua/4917/>.

Перевірку навчальних завдань неупереджено здійснює викладач.

Усі навчальні завдання повинні бути виконані власноручно здобувачем вищої освіти, у разі виявлення однакових робіт, здобувач освіти не отримує бали і повинен виконати завдання повторно.

Під час контрольних заходів здобувачу вищої освіти забороняється використовувати додаткові джерела інформації, окрім тих, що дозволив викладач. У разі виявлення недозволених додаткових джерел інформації бали за контрольний захід здобувач освіти не отримує.

Вимоги до відвідування

Відвідування занять здобувачами вищої освіти є обов'язковим. У випадку пропуску занять здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати (виконати практичну роботу, вивчити матеріали лекцій, тощо). Пропуск з поважної причини вважається тими, що відбувся внаслідок хвороби (довідка з лікарні), якщо здобувач вищої освіти є учасником мобільності, якщо здобувач освіти знаходиться на індивідуальному плані і виконує усі вимоги відповідно до положення «Положення про індивідуальний графік навчання студентів денної форми навчання Національного університету водного господарства та природокористування» <https://ep3.nuwm.edu.ua/6226/> відвідування практичних робіт є обов'язковим.

Завдання для відпрацювання здобувач вищої освіти отримує безпосередньо у викладача, або надсилає запит на корпоративну пошту викладачу.

Усі матеріали відпрацювання здаються викладачеві особисто здобувачем вищої освіти в навчальну платформу Moodle.

Навчання здобувачів вищої освіти з особливими потребами регулюється: «Концепцією щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами (осіб з інвалідністю) у Національному університеті водного господарства та природокористування» <https://ep3.nuwm.edu.ua/15913/>.

Автор
Доцент

Наталія ПЛЮТА

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та

Валерій СОРОКА

навчальної роботи

документ підписаний КЕП
Номер документа СИЛ №1270 від [sDateTime_SignWriteAgree_Last]
Підписувач Сорока Валерій Степанович
Підписувач (дані КЕП): [oSignECPsSigner_Sert]
Сертифікат 58E2D9E7F900307B04000000807E2D0054327D00